

Miðvikan hjá Óla,
fær nú heitið Siðsøga...

Siðsøga

við Óla Jacobsen

FØROYAR - SKOTLAND 3. PARTUR

RINGURIN SUM KOM AFTUR ÚR MALLAIG

ÚR **DALRY**, SUNNAST Í **SKOTLAND**, HELT **FERÐIN** NÚ FRAM **NORÐUREFTIR** VESTANTIL Á SKOTLANDI. **HER** VARÐ **STEDGAÐ** Í **MALLAIG**, HAR **FØROYINGAR** EISINI HØVDU SÍNAR **SLÓÐIR**. EIN **SERLIG** HENDING VAR **RINGURIN**, SUM KOM **AFTUR** TIL **FØROYA** EFTIR **MEIRA ENN 40** ÁR

Í seinasta parti varð greitt frá ferðini til Dalry sunnanfyri Glasgow, har William G. Sloan varð føddur 175 ár frammanundan. Vitjað varð á staðnum, har Sloan var føddur, og hildið var eitt lítið minningarhald í Brøðrasamkomuni í býnum.

Men við tí teini, sum skuldi ferðast henda dagin, var tíðin í Dalry avmarkað, so kl. 12 mátti farast víðari.

Í tí fina veðrinum var bussferðin norður gjøgnum Skotland vestantil eitt stórsligið upplivsi við fjøllum og dalum umframt tey stóru vøtnini.

Tað verður sagt, at ferðin við jarnbreyt henda teinin er millum tær 10 flottastu í øllum heiminum. Nakað tað sama má eisini vera galdandi fyri bussferðir.

Tað var steðgað ymsastaðni á leiðini, millum annað í Fort William, sum er nærindis Ben Nevis, sum við sínum 1344 metrum er hægsta fjall í Bretlandi yvirhøvuð. Tí koma eisini nógv ferðafólk higar. Her búgva um 10.000 fólk.

Føroysk søga í Mallaig

Næsti støðgurin var Mallaig. Hetta er ein lítil bygd, har tað búgva um 1.000 fólk. Hetta er ein niðursetubygð, sum vit kalla tað, tí hon stavar frá 1840.

Tað, sum gevur henni ein vissan týðning, er, at jarnbreytin sunnani frá endar her. Jarnbreytin er annars kend frá Harry Potter filmunum. Tað ber framvegis til at koyra millum Mallaig og næsta grannabýin fyri sunnan Fort William við einum serligum Harry Potter toki.

Tann kendi filmurin hjá danska leikstjórnum Lars von Trier, Breaking the Waves, er innspældur her.

Mallaig er ferjuhavn við samband til fleiri oyggjar á leiðini, og eisini til Isle of Skye. Eisini er Mallaig fiskivinnuhavn, og tað er í hesum sambandi, at Føroyar koma inn í myndina.

Sildin, sum hvarv

Henda søgan hevur samband við norðhavs-sildina, sum hvarv í 1969. Vit høvdu síðan seinast í 1940 árunum havt upp til 50 skip, sum høvdu veitt sild við gørnum í Eysturdjúp millum Føroyar og Ísland. Meðan veiðan var

hampilig í 1968, fór hon snøgt sagt niður í einki í 1969.

Hetta kom okkara sildaskipum dátt við, og nú vóru góð ráð dýr. Hendan vinnan var blivin ein sera stórir partur av okkara vinnulívi, eisini á landi. Ikki minst við øllum tí arbeiði, sum sildin gav á landi við at umpakka hana til útflutnings. Nógvar myndir eru frá teirri tíðini, tá ið t.d. keiðkið á vestaru kai í Havn var yvirbreitt av sildatunnum.

Aftur var Sofus Poulsen í Aberdeen hentur

Tískil vendu reiðarar og skiparar sær til Landsstýrið fyri at fregnast um møguleikar vóru at hjálpa sildaskipunum, sum nú vóru komin í rættuliga trongstøðu av sildaloysinum. Her er tað, at Sofus Poulsen, okkara umboðsmaður í Aberdeen, kemur inn í myndini. Hann greiddi frá tí, sum hendi í FF-blaðnum í 2005:

Umboðsstovan í Aberdeen fekk telexboð úr Tinganesi um at kanna møguleikarnar tann veturin at keypa sild í Orknoyggjum og Hetlandi. Eg fekk uppgávuna, og eg visti at í Orknoyggjum og Hetlandi var eingin sild at fáa um veturin. Hevði eisini ferðast víða um í Skotlandi, serliga á vesturstrondini og á Hebridunum. Tí visti eg, at har var stór sildaveiða um veturin. Eg setti meg so í samband við havnamyndugleikarnar og

sildasølumenninar í Mallaig, Ullapool og Stornoway fyri at kanna, um møguleikar vóru hjá okkara skipum at koma niður hagar at keypa feska sild at salta í tunnur, sum so skuldu færast heim til Føroyar. Jú, allir vóru sera fyríkomandi og váttaðu, at hetta skuldi borið væl til.

Har tað ikki var keipláss skuldu skipini sleppa at liggja fyri akkeri í ella nærhendis havnunum.

Minnist meg rætt, komu tey fyrstu skipini niður til Mallaig, og eisini til hinar havnirnar, seinna partin av oktober 1969. Har vesturi var altíð stórt rok av sildabátum frá eysturskotsku havnunum, einamest Peterhead, Fraserburgh og Moray Firth havnunum.

Mannagongdin var tá, at sildin varð ísað

í kassar og hvønn landingardag koyrd til eysturskotsku sildavirkini við stórum lastbilum. Hetta var vandafull koyring á vetrardegi á teim smølu vegunum, sum tá vóru. Tað hendi tíverri viðhvørt, at lastbilar gliðu av vegnum, og sildin lá og spjaddist á vegnum og við vegjaðaran.

Tað kundi verið ein fyrimunur heldur at sleppa av við sildina á staðnum.

Vestanfyri vóru bert einir 10-12 bátar skrásettir. Restin vóru eysturskotskir bátar, einir 60-70 í tali, mest garna- og trolbátar. Nakrir vóru skrásettir í Stornoway og á Scalpay, ein lítill oyggj við 8-9 sildabátum.

Um tað mundi veiddu hesir bátar bert sild og fluttu frá plássi til pláss runt alt Bretland, so sum sildasesongirnar vóru og fóru eisini so víða sum til Hetlands, Lowestoft í Onglandi, Ermasund fyri sunnan og Isle of Man í írska havinum. Vanliga var eitt »glopp« á miðsumri, tá ið teir kundu taka bátarnar upp á beding at gera tað umvælingararbeiði, sum neyðugt var.

Føroyingar koma

Millum teir fyrstu føroysku skipararnar, sum komu til Mallaig, minnst eg Frederik Olsen úr Rituvík og Karl Gaardlykke úr Runavík. Skipini, sum komu niður, vóru allastaðni frá í Føroyum. Hóast smærri trupulleikar fyrstu tíðina, kom gongd á hesa »klondyking«, sum teir her nevndu henda háttin at keypa og avreiða sild. Nógvar arbeiði stóðst av hesum sildakeypum, og nógvar vóru telefonsamrøðurnar, bæði seint og tíðliga.

Nóggur spenningur var á skiparunum, um teir skuldu keypa ella ikki, tí prísirnir vóru svingandi og støddin av sildini var ymisk. Eg gjørdi teimum listar ella yvirilit yvir vektir. Har brúktu teir »cran«, sum var 177,8 kg ella 4 trolkurvar. Prísirnir vóru eisini pr. cran, so eg mátti gera bæði yvirilit yvir vektir cran til kg, eins og prísir pr. cran í enskum pundum til kr. pr. kg.

Ein annar spurningur var, hvussu gjaldast skuldi fyri sildakeypini. Minnst at bankarnir heima lótu skipunum rembursir upp á 5.000 pund sterling pr. tús. Í byrjanini kom tíverri fleiri ferðir fyri, at nøkur pund restaðu í, og tá hetta ofta hendi um vikuskifti, noyddust skipini at bíða til mánamorgun, so tey kundu fáa fleiri pund send niður. Seinni gingu bank-